

провадженнях. Юридична практика від 19.03.2024р. URL: <https://pravo.ua/ukrainski-ta-ievropeiski-eksperty-proanalizuvaly-iakymy-maiut-buty-standarty-zakhystu-v-antykoruptionsiinykh-provadhenniakh/>.

3. Експерти оцінили рівень корупції та роботу антикорупційних органів в Україні: результати дослідження. НАЗК.02. 07.2024р. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/eksperty-otsinyly-riven-koruptionsii-ta-robotu-antykoruptionsiynyh-organiv-v-ukraini-rezultaty-doslidzhennya/>.

4. ОЕСР позитивно оцінила роботу системи антикорупційних органів України: звіт. НАЗК. 18.03.2024р. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/oesr-pozytyvno-otsynyla-robotu-systemy-antykoruptionsiynyh-organiv-ukrainy-zvit/>.

5. Зміцнення антикорупційних ініціатив та співпраці з Японією: Голова НАЗК зустрівся з Послом Японії в Україні. НАЗК. 20.08.2024р. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/zmitsnennya-antykoruptionsiynyh-initsiatyv-ta-spivpratsi-z-yaponieyu-golova-nazk-zustrivsyaz-poslom-yaponii-v-ukraini/>.

Дем'яненко Анастасія Юріївна,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Київський національний університет технологій та дизайну (м. Київ)

Науковий керівник – к.ю.н., доц. Кипич І.В.

АНТИКОРУПЦІЯ ТА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ВОЄННОГО СТАНУ

У контексті сучасної України, війна створює нові виклики для управління державою, одним із яких є корупція. Під час воєнного стану зростають ризики корупційних дій через послаблення контролю, необхідність швидкого прийняття рішень та перерозподіл значних фінансових і матеріальних ресурсів. Ці фактори суттєво впливають на доброчесність у державних структурах та приватному секторі.

Згідно з даними Transparency International, у 2023 році рівень сприйняття корупції в Україні залишається високим, незважаючи на зусилля уряду щодо запровадження антикорупційних реформ. [1] Воєнний стан посилює труднощі в реалізації цих реформ, оскільки деякі механізми громадського контролю обмежені, а корупційні ризики в умовах активних бойових дій зростають.

Одним із найбільших викликів є корупція в системах закупівель, пов'язаних із забезпеченням військових потреб. Великий обсяг бюджетних коштів і матеріальних ресурсів, які спрямовуються на оборону, створює можливості для зловживань. За даними Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), було зафіксовано низку випадків, пов'язаних із корупцією в сфері державних контрактів під час війни [2].

Таким чином, актуальним є питання посилення антикорупційної політики, забезпечення прозорості та доброчесності державних органів. Це має вирішальне значення не лише для збереження довіри суспільства, але й для забезпечення міжнародної підтримки, яка є критично важливою для України в цей період. Ця робота спрямована на аналіз сучасного стану антикорупційної діяльності та визначення пріоритетних напрямів її реалізації в умовах воєнного стану.

Війна створює складні умови для державного управління, посилюючи ризики корупційних дій. Однією з основних тенденцій є зловживання ресурсами, призначеними для оборони та гуманітарної допомоги. Такі ресурси часто стають об'єктом корупційних схем через недостатній контроль, зокрема в питаннях тендерів, розподілу гуманітарної допомоги та військових контрактів. Зростають ризики "сірих" схем у постачанні озброєння, палива та інших стратегічно важливих ресурсів. Корупція у військовій сфері стає загрозою національній безпеці, що ускладнює ефективність військових дій.

Воєнний стан посилює концентрацію влади в руках обмеженого кола осіб, що створює передумови для підвищення рівня корупції. Уряд вимушений швидко ухвалювати рішення, часто без належного нагляду з боку

громадянського суспільства, що збільшує ризики недоброчесних дій. До того ж, через зруйновану інфраструктуру та економічні труднощі зростає кількість випадків корупції на місцях, коли чиновники зловживають владою для власного збагачення.[3]

У відповідь на зростаючу корупцію уряд України ухвалив низку законодавчих ініціатив, спрямованих на посилення прозорості та підзвітності. До них належить прийняття закону про захист викривачів корупції, посилення контролю за державними закупівлями в умовах війни та спрощення процесів розслідування корупційних злочинів. Антикорупційні органи, такі як НАБУ та САП, отримали розширені повноваження для боротьби з корупційними схемами. Міжнародні партнери України, такі як ЄС та США, активно підтримують антикорупційні реформи. Вони надають технічну допомогу, зокрема через програми навчання та обмін досвідом для українських антикорупційних органів. Крім того, міжнародні організації, такі як Transparency International, відіграють ключову роль у моніторингу та оцінці рівня корупції в Україні, сприяючи підвищенню стандартів прозорості та доброчесності.

Доброчесність під час воєнного стану є ключовим фактором у зміцненні суспільної довіри до державних інституцій. У періоди воєнних конфліктів зростає напруга в суспільстві, а довіра до влади є важливим інструментом для забезпечення стабільності. Прозорість дій державних органів та їхня відкритість у прийнятті рішень допомагають уникати недовіри та зберігати моральний дух населення. Крім того, дотримання принципів доброчесності сприяє більш ефективному використанню ресурсів, що є критично важливим у воєнний час.

Громадські організації (ГО) та незалежні медіа відіграють важливу роль у боротьбі з корупцією, особливо під час війни. Вони здійснюють моніторинг діяльності уряду, армії та інших інституцій, розкриваючи випадки корупції та зловживань. За умов обмежених державних ресурсів та збільшеної централізації влади, активна участь громадянського суспільства

допомагає запобігати зловживанням та корупційним схемам. Незалежні медіа також забезпечують прозорість інформаційних потоків, що зміцнює довіру між суспільством і державою.

Пропозиції щодо вдосконалення правової бази включають необхідність модернізації антикорупційного законодавства з акцентом на впровадження чітких механізмів контролю за витратами, особливо у сферах оборони та відновлення. Це дозволить запобігти можливим зловживанням ресурсами та гарантуватиме прозорість. Також важливо забезпечити незалежність судової системи та правоохоронних органів, щоб вони могли неупереджено здійснювати переслідування корупційних дій, незалежно від політичного чи економічного тиску.

Механізми міжнародного співробітництва та післявоєнної відбудови мають базуватися на тісній співпраці з міжнародними організаціями, такими як ООН, Європейський Союз та Міжнародний валютний фонд. Ці інституції можуть надати необхідні ресурси і експертизу для підтримки та зміцнення антикорупційних ініціатив в Україні. У післявоєнний період відбудова країни повинна враховувати впровадження міжнародних антикорупційних стандартів, що забезпечить прозорість використання міжнародної допомоги та ефективне управління національними ресурсами. Такі заходи створять міцну основу для розвитку доброчесного управління в післявоєнній Україні, сприяючи відновленню довіри між суспільством і владою.[5]

З дослідження підходів до антикорупційної діяльності в умовах воєнного стану в Україні свідчать про важливість комплексного підходу до боротьби з корупцією. Поточний стан показує, що війна створила нові виклики для доброчесності, проте вона також відкрила можливості для вдосконалення антикорупційних механізмів. Основною проблемою є зростання ризиків корупції у сфері оборони та відбудови, що може підірвати довіру суспільства до влади та заважати ефективному управлінню ресурсами.

З огляду на це, першочерговими напрямками для покращення антикорупційної діяльності є вдосконалення правової бази, посилення

незалежності судової системи та правоохоронних органів. Міжнародне співробітництво також відіграє ключову роль у боротьбі з корупцією: впровадження міжнародних стандартів доброчесності та забезпечення прозорості у витрачанні коштів міжнародної допомоги є критичними для післявоєнної відбудови.

Таким чином, запропоновані заходи створюють основу для подальшого розвитку антикорупційних ініціатив в Україні. Зміцнення довіри між владою і суспільством, активізація громадянського суспільства та незалежних медіа є важливими елементами у підтримці доброчесності навіть в умовах воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/en> (дата звернення: 11.09.2024).
2. Національне антикорупційне бюро України. URL: <https://nabu.gov.ua/> (дата звернення: 11.09.2024).
3. Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/> (дата звернення: 11.09.2024).
4. Європейський Союз в Україні. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/> (дата звернення: 11.09.2024).
5. Міжнародний валютний фонд. URL: <https://www.imf.org/external/lang/ukr/index.htm> (дата звернення: 11.09.2024).